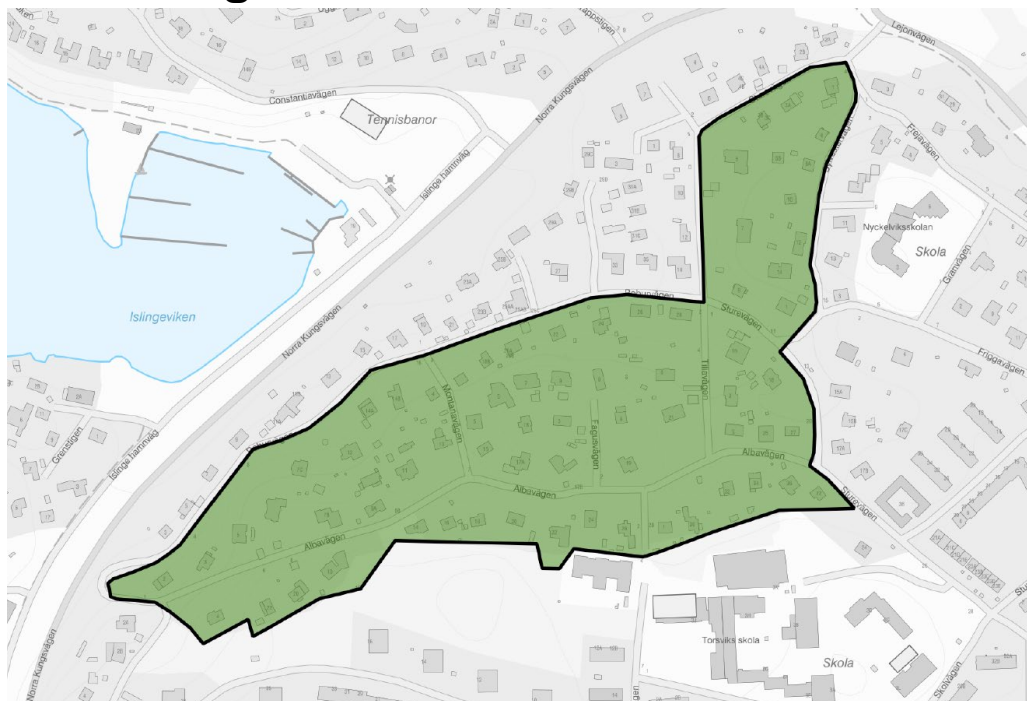

Södra Islinge

Bakgrund

Islinge gård ägdes av industrimannen och bergsingenjören C. G. Dahlérus, som förvärvade gården under 1890-talet. Från början tänkte han förlägga industriverksamhet till området och Islinge kolförädlingsverk, som framställde koks ur stenkolk startade efter denna 1899 AB Kolförädlingsindustri vid Islingeviken. Dahlerus satsade redan 1906 på att exploatera egendomen för villabebyggelse och samma år bildades Islinge villasamhälle. 1907 upprättades den första avstyckningsplanen. Åren 1907–1911 bebyggdes ca 50 tomter främst i södra Islinge, i slutningen söder om Norra Kungsvägen. Bebyggelsemönstret är där mer oregelbundet jämfört med norra Islinge och ger ett mer spontanvuxet intryck, eftersom en genomarbetad stadsplan saknades. I söder byggdes i tidigt 1900-tal stora tidstypiskt utformade villor med drag av jugend och nationalromantik. Området kompletterades sedan kontinuerligt med villor fram till 1900-talets mitt.

Beskrivning av området

Södra Islinge har inte en genomarbetad stadsplan. Bebyggelsen tillkom snarast allt eftersom och upplevs i många stycken som mer eller mindre olikartad till sin karaktär. I mitten av 1920-talet var södra Islinge till stora delar utbyggt, men byggnader har tillkommit ända in i modern tid vilket ger området en bebyggelsemässigt varierad karaktär. Vägarnas terränganpassade och följsamma dragning är en av kulturmiljöns mest väsentliga karaktärsdrag. I synnerhet Albavägen är påfallande smal och kantas av staket och lummiga häckar.

Beskrivning av bebyggelsen

De vanligaste byggnadsstilarna i området är nationalromantik och jugend och många gånger uppträder de båda formspråken i en slags blandstil. Internationella strömningar kan också spåras och ofta kom influenserna från England och USA, detta syns tex i användningen av korsvirke som dekor och i panelfält med krysställda stavar. Typiska nationalromantiska inslag i arkitekturen är brutna och valmade tak med stora branta fall klädda med tegelpannor. Fasaderna är klädda med röd- eller brunmålad träpanel med vitmålade snickerier och spröjsade fönster.

Villan inom kvarteret Pinus (Lidingö 7:105) är ritad av arkitekt Joel Norborg (1880–1971) i kraftfull nationalromantisk stil, uppförd 1915.

Villorna i jugendstil karaktäriseras av kubiska volymer med putsade fasader eller målade träpaneler. Snickeridetaljer är ofta mjukt formade i fönsteromfattningar och trappräcken.

De villor som uppförts längs Albavägen är tillkomna under lång tid. Här finns villor som tillhör den äldsta utbyggnadsepoken, som till exempel den inom Betula 2 från 1906, medan den inom Alnus 3 är från 1922 och den inom Betula 15 är från 1958.

Betula 15 längs med Albavägen är uppförd 1958.

Villan inom Betula 2 ritades av arkitekt Axel Sjögren (1877–1962) och uppfördes 1906. Huset har stildrag av både jugend och nationalromantik och är en av de äldsta villorna i området.

En tongivande arkitekt i utbyggandet av Lidingö Villastad var Jacob Gate som ritade Alnus 3 1922. Den herrgårdsliknande villan har en uttalat klassicerande exteriör med putsfasad, breda hörnlisener och gesims samt symmetriskt placerade fönster.

Längs Albavägen finns exempel på Jacob Gates arkitektur och i vägens slut i väster ligger en anspråksfull villa ritad av Isak Gustaf Clason (1856–1930) inom fastigheten Betula 3. Villan uppfördes 1909–1910 åt familjen Dahlerus, Islinge gårds ägare.

Betula 3 uppfördes 1909–1910 åt familjen Dahlerus, Islinge gårds ägare. Arkitekt var Isak Gustaf Clason.

Ett exempel på funktionalistisk arkitektur återfinns på Tordönet 2 med en villa ritad 1933 av arkitekt Anders Hedbom. Villan har en omisskännlig funkiskaraktär med en kubisk volym, strama slätputsade väggar, och lätta smidesräcken.

Ett flertal av villorna är av mycket god arkitektonisk kvalitet, i mer eller mindre ursprungligt skick och mycket typiska för sina respektive tillkomsttider.

Tordönet 2 ritad av Anders Hedbom.

Sammanfattande värdering

Södra Islinge villastad utgör en särskilt värdefull kulturmiljö. Områdets utbyggnad är starkt kopplad till utbyggnaden av Lidingö Villastad. Flertalet villor är uppförda under perioden 1906–1914 och representerar villastadens första år. Områdets karaktär är i stort sett välbevarad, även om villabebyggelsen har kompletterats under senare tid. Bebyggelsen uppfördes utan tydlig samordnad plan, men är väl anpassad till den kuperade terrängen. Villorna är i regel placerade ett stycke in på de många gånger stora tomterna. Den ursprungliga kvarters- och tomtindelningen är liksom vägnätet till stora delar bevarade. Upplevelsevärdet är högt. De villor som uppfördes under tidigt 1900-tal är representativa för tiden och på så sätt arkitektoniskt men också arkitekturhistoriskt värdefulla.

Karaktärsdrag

- De intima, förhållandevis smala gatorna som följer områdets kuperade terräng och ofta är inramade av staket, murar och häckar.
- Områdets luftiga och gröna karaktär.
- Friliggande villor placerade centralt på tomterna.
- Villor främst från tidigt 1900-tal i jugend, från 1910-talet i nationalromantik, från 1920- och 30-talen i klassicism, arkitektoniskt representativa för sina tillkomsttider och av hög kvalitet med avseende på utformning och material.
- Flertalet av villorna är välbevarade eller tillbyggda med hänsyn till den ursprungliga utformningen.

Råd och rekommendationer

Syftet med råd och rekommendationer är att de ska ge inspiration och vägledning kring hur fastighetsägare kan tänka kring förvaltningen av sin fastighet för att de värden som karaktäriserar området ska bevaras. De är också ett stöd vid handläggning av bygglovs- och planärenden för staden. De råd och rekommendationer som ges är inte juridiskt bindande.

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Befintlig planstruktur avseende byggnadernas placering på tomten, volymverkan och fasadmaterial bör värnas.
- Området bör inte förtätas ytterligare och stora äldre bevarade tomter bör inte avstyckas.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck bör bevaras och underhållas med väl anpassade material och metoder. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande.
- Nya tillägg och tillbyggnader bör utföras med hänsyn till den ursprungliga byggnaden.
- Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.
- Eventuella komplementbyggnader bör anpassas till huvudbyggnaden och placeras så att de inte påverkar helheten.
- Välbevarade trädgårdar med en gestaltning som knyter an till bebyggelsens äldre karaktär bör bevaras, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar. Äldre träd bör inte fällas om det inte är nödvändigt av naturvårdsskäl.
- Stora markarbeten i form av sprängning, fyllning och schaktning bör i möjligaste mån undvikas.